

TERRA LIBERA

ČASOPIS HLÁSÍCÍ SE K TRADICI LAISSEZ FAIRE

květen 2001 / ročník 2

Den daňové svobody



V minulých dnech jsme slyšeli české politiky prohlašovat, že české zdanění patří k nejnižším na světě. Proto prý snižování daní nepřichází do úvahy. Proto prý je třeba daně spíše zvyšovat. Je samozřejmé, že politici se nechtějí připravit o svůj bezpracný příjem. Kdo by nechtěl rozhodovat o rozdělování dotací sprátelem podnikům z peněz druhých. Kdo by se nechtěl chvástat před voliči ve svém obvodu svým politickým vlivem a „dohodit“ státní zakázku či jinou „pomoc státu“? Z cizího krev neteče, říkávaly už naše babičky. To, co zažíváme dnes, ale překonává veškeré meze. Kolik peněz v průměru čeští občané vlastně odvádějí státu? Tolik, že veškeré své příjmy v roce 2001 od 1. ledna až do 6. června jsou nuceni odvádět státu. Až následující den začínají pracovat pro sebe.

Připomeňme si proto letošní Den daňové svobody. Případá na

7. června 2001

Více na

www.danova-svoboda.cz

O tom, „jak s tím něco udělat“

Frank Chodorov

Po každém člověku, který předkládá diagnózu, se chce, aby také přišel se svým návrhem léčby. Některým čtenářům TERRA LIBERA se nelíbí, že tento časopis postrádá nějaký „konstruktivní plán“, jakýsi návrh co dělat pro to, aby byla napravena všechna ta negativa, na něž měsíc co měsíc poukazuje. Tímto textem vychází autor těmto požadavkům vstřícně, ačkoliv trvá na tom, že obvinění z nedostatku takových návrhů jsou nepodložená: každé číslo, každé zamyšlení, každý článek v sobě skrývají návrhy na možnou léčbu. Lidé však požadují konkrétní program. Tady je.

Diagnóza

Pojďme si nejprve shrnout naši diagnózu. Tvrdíme, že se společností je něco v nepořádku, neboť je rozdělena na ty, kdo žijí z plodů vlastní práce, a ty, kdo žijí z plodů práce jiných. To považujeme za nespravedlnost, neboť vycházíme z nezpochybnitelného práva každého člověka na sebe samého, a tím tedy rovněž na výsledky jeho vlastní práce. Přesun majetku od jednoho člověka k druhému, k němuž dochází bez náležité kompenzace, porušuje náš smysl pro spravedlnost.

Ponecháme-li stranou dobročinnost, dary a rodinné závazky, nikdo se dobrovolně nevzdává vlastnictví toho, co vyrobil, aniž by získal něco, čeho si cení více. Z tohoto důvodu jsme nuceni učinit závěr, že tam, kde k takovému přesunu majetku dochází, musí rovněž docházet k používání síly nebo k podvodu, což je totéž. Tak tomu je i v případě, že podvolování se síle časem otupělo naši schopnost tuto skutečnost rozpoznat, v případě, že zvyk učinil z loupeže pravidelnou součástí našeho života. Přivýknutí si otroctví nepopírá jeho existenci.

Jaká je tedy podstata síly, jež způsobuje tuto ekonomickou nespravedlnost, o které hovoříme? Jakékoliv zkoumání této základní otázky nás vede k poznatku, že za vším stojí zákon. Politický útlak totiž působí právě skrze zákony, a proto za zdroj problémů označujeme způsob politického uspořádání. Prostřednictvím moci, která je obsažena v tomto politickém uspořádání, mohou někteří lidé získávat majetek na úkor těch, kdo jej produkují. Ty lidi, kteří požívají této výhody, nazýváme privilegovanými třídami.

První z těchto tříd je skupina, která má v rukou výkon moci. Tuto skupinu lidí stavíme do čela z několika důvodů. Celkové množství prostředků, které tato skupina ostatním vyvlastňuje, se blíží ohromujícímu číslu, jež představuje polovinu všeho, co vyrobíme. Dalším důvodem je skutečnost, že její moc vymáhat si své požadavky je tím větší, čím více nám toho vezme, což nás ve všech ohledech dostává stále pevněji pod její nadvládu. A nakonec je rovněž skutečností, že tato skupina je zdrojem všech existujících privilegií. Z uvedených důvodů musí být do čela celé predátorské hierarchie postaven politik.

Zdanění je životadárnou mízou politické moci. Kdyby byla politická moc připravena o tento způsob vybírání „daní a poplatků“, rozpadla by se. Tento rozpad by však s sebou strhnul také celý systém privilegií, která jsou podporována mocí zákona. Obecnému systému zdanění je tak nakloněna, ať již vědomě či nevědomě, každá privilegovaná skupina, i ta, která své vlastní příspěvky hradí jen s maximální nechtí. Ekonomické propojení mezi privilegovanými skupinami a politickou mocí je silné. Toto tiché spojení, které má své kořeny v historickém vývoji, se nazývá stát. Označení stát ale většinou správně používáme pouze pro politickou část tohoto spolku, neboť moc politiky používat síly je základem aktivit, které zkoumáme.

Privilegia, která jsou politickou mocí udělována, jsou různé povahy a skupiny, které z nich těží, se mění podle potřeby politiků získat pro své počínání podporu. Některé skupiny se přímo podílejí na výnosech z daní. Mezi takové patří dotování průmyslníci a zemědělci, vlastníci státních obligací a lidé na všemožných druhích penzí. Poté zde máme skupiny, které mají z daňového systému nepřímý prospěch. Mezi takové patří především výrobci a obchodníci, kteří při výkonu své činnosti dosahují zisků díky daním, které k nim plynou, a ti, kteří jsou chráněni před zahraniční konkurencí pomocí našich cel a mohou si tak účtovat vyšší ceny za své výrobky. Další skupiny se obohacují v důsledku zákonem

(pokračování na straně 2)

O tom, „jak s tím něco udělat“

(pokračování ze strany 1)

vytvořených monopolů v podobě patentů nebo franšíz. Mezi ty, kteří získávají ze svazku s politikou nejvíce, je těch několik málo osob (jejich množství se odhaduje na pět procent populace), kteří disponují právem rozhodovat o využívání veřejných zdrojů, na jejichž vlastnictví si činí nárok stát. Jejich privilegium vybírat poplatky za používání těchto zdrojů od výrobců, pro něž je jejich používání nutností, z nich činí v konečném důsledku zbytkové držitele všech privilegií.

To je situace, která způsobuje nespravedlnost, která je předmětem naší kritiky. Jediným správným způsobem, jak ji odstranit, je zbavit se její příčiny: odstranit stát. Každý pokus jej reformovat je vyloučen z toho důvodu, že neexistuje způsob, jak přeměnit zhoubný růst na zdravý. Jsou možné pouze dvě varianty: zrušení nebo utrpení.

Příprava

Jestliže jsme se shodli na tom, co je třeba udělat, následuje otázka: Jak? Ještě než se pustíme do diskuse o strategii, rád bych podotknul, že očekávám ochotu těch čtenářů, kteří si tento text vyžádali (a které budu mít na mysli, budu-li říkat „vy“), aby se zhostili svého náležitého podílu na celé věci. Mám totiž takovou zkušenost, že lidé, kteří požadují společenskou změnu, hovoří za jiné, a nikoli za sebe, a svou účast často omezují na pouhou „morální podporu“. Jsem si jist, že takoví lidé nejsou mezi těmi čtenáři, kteří kritizovali TERRA LIBERA za to, že nepředkládá konkrétní program.

Je zřejmé, že má-li být dosaženo nějaké změny, musí být síla odporu poměrně značná. Počet lidí, kteří rozpoznají protispolečenskou povahu státu, se musí zvýšit. Do této aktivity se musí zapojit mnoho mozků a jediným známým způsobem, jak toho dosáhnout, je pomocí vzdělávání. Jde o náročnou práci, ale je třeba ji udělat. Abyste se stali účinnými šířiteli myšlenek, kteří dokáží přesvědčovat a vzdělávat, je nutné, abyste byli znalí všech argumentů a skutečností, které dokumentují váš názor. Znáte historickou genezi státu? Jak dobře ovládáte ekonomickou teorii, abyste mohli ukázat, jak donucení prostřednictvím politiky přeusouvá zboží od produktivních k těm, kteří nic nevytváří? Dokážete vysvětlit, jak budou uhrazeny náklady společenských služeb, které jsou nutné pro spořádaný život, nebude-li existovat zdanění? Jste ochotni dokázat, že spravedlnosti může být lépe dosaženo v situaci, kdy individuální integrita nahradí politickou moc? Neznáte-li všechny tyto (a mnohé další) odpovědi, musí vaše práce začít sebevzděláváním.

Až budete spokojeni s vašimi schopnostmi při šíření znalostí, začnete hledat lidi, kteří by byli schopni tyto znalosti vstřebat. Mohu vás ze svých dlouholetých zkušeností ujistit, že se jedná o náročnou výpravu s nevelkým úlovkem. Musíte se utěšovat

kvalitou svých několika málo objevů a doufat, že vaše hnutí se bude rozvíjet, neboť je zase o něco širší. Zavalíte své studenty argumenty, vybavíte je potřebnou literaturou (nezapomeňte při tom, prosím, na TERRA LIBERA), přesvědčíte je, že stát je zdrojem všeho zla. Totéž budou nakonec činit i oni a jednou tu proto vznikne skupina lidí natolik široká, aby dala svůj vliv znát.

Politická terapie

Vy mezitím uvažujte o strategii. Tradičním způsobem, „jak s tím něco udělat“, je postavit se politické moci jako organizovaná opozice, která je samozřejmě rovněž mocí politickou. Ačkoliv je v tomto přímém střetu politických mocí občas ukojena touha po pomstě, z historie víme, že principy spravedlnosti zůstávají po ukončení takového boje tam, kde byly před jeho zahájením. A je tomu tak vždy, ať už má tento střet podobu násilné revoluce, či souboje ve volební místnosti. Důvod, proč tomu tak je, lze najít v technice, která je nutná pro účast v politickém boji.

Prvním předpokladem je mít dobrého vůdce, protože armáda bez velení je davem, který se při prvním soustředěném útoku rozprchne. Na tento úkol bych si dovolil nominovat sám sebe. Nikoli proto, že bych k tomu měl nějaké zvláštní vlohy, ale protože se znám a věřím, že jsem své chování v roli vůdce schopen předvídat. Pod mým vedením jsme tedy zorganizovali opozici a je proto nyní mojí povinností a snahou provést úkol, který mi byl svěřen. Víím ovšem, že jsem lidská bytost, podléhající různým touhám a obvyklé nechuti pracovat. Tyto vlastnosti ve mě zápasí i tehdy, když se snažím vykonat společné dílo. Kdyby se mi v rámci úsilí o toto dílo naskytla příležitost, jak bych mohl využít moc k vlastnímu obohacení, obávám se, že by se jednalo o velké pokušení. Stalo se to nakonec jiným vůdcům opozice, tak proč bych měl být zrovna já výjimkou? Pod pláštěm „realismu“ mohu nalézt dostatečné množství způsobů, jak ospravedlnit odklon své politiky od svého původně vytyčeného cíle. Rovněž bych mohl být vlastním zájmem těch, kteří se mnou sdílejí moc, dotlačen k účelovému chování, protože oni jsou navzdory oddanosti principům také jenom lidmi.

Neúspěch každého politického hnutí přivodit zlepšení poměrů ve společnosti je tedy skryt v použité technice. Jsme proto nuceni učinit závěr, že politika toho nemůže nikdy dosáhnout. Je třeba vyzkoušet něco jiného. Možnou alternativu nám nabízí samotný stát.

Zranitelný stát

Slabostí státu je skutečnost, že se jedná o souhrn lidských bytostí. Jeho síla naopak spočívá ve skutečnosti, že je tento fakt všeobecně přehlížen. Skrývání tohoto zranitelného místa patřilo odnepaměti k rafinova-

ným praktikám lidí, kteří vládli politickou mocí. Byla vymyšlena celá řada argumentů, aby bylo možné státu přisoudit nadlidskou povahu, a vzniklo nekonečně mnoho rituálů, jež měly z tohoto výmyslu učinit skutečnost. Božský původ, kterým se snažili podepřít své postavení králové, byl postupně nahrazen mýtickou 51% většinou, která určuje, kdo bude lidem vládnout. Lidé, v jejichž rukou spočívala moc, dopomáhali svému nadlidskému vzezření tím, že přijímali honosné znející tituly, odvíali se do vznešených rouch a používali hierarchických insignií. Specifické chování a vyjadřování, nazývané *protokol*, zdůrazňovalo jejich odlišnost. Nicméně smrtelnost těchto vládců není možné popřít, a spojitost politické moci je tedy zajišťována pomocí respekt budících symbolů, jako jsou vlajky, trůny, paruky, pomníky, pečete a šerpy. Takové věci neumírají. Opakováním toho všeho je státu vdechována duše a politická filosofie ho povyšuje na „metafyzickou bytost“.

Král Ludvík XIV. se vyjádřil poměrně přesně, když prohlásil: „Stát jsem Já.“ Stát je člověk nebo skupina lidí, kteří používají sílu (nebo jejím použitím hrozí), aby ostatní přinutili dělat něco, co by jinak nedělali, nebo nedělat to, co dělat chtějí. To znamená, že stát je politickou mocí a politická moc je mocí používanou jedněmi proti druhým. Nadlidská povaha, jež je této moci přisuzována, má za úkol přimět lidi k poslušnosti. Síla státu však má svůj samsonovský vlas a toho bude zbavena ve chvíli, kdy si lidé uvědomí skutečnost, že zde mluvíme o obyčejných lidech – Milošovi, Václavovi, Petrovi a Pavlovi.

Jediná možná léčba

Je třeba, abychom se zbavili mylné představy, že stát je zloděj. Stát jsou zloději. Není to systém, který vytváří speciální privilegia. Je to řada morálně odpovědných smrtelníků, kteří tak činí. Robot nemůže vyhlásit válku, stejně jako ji nemůže vést nějaký generální štáb. Za těmito činnostmi stojí vždy nějaký konkrétní člověk, který si říká král nebo prezident, člověk nazývaný zákonodárce, člověk, jemuž se říká generál. Identifikací skutečných lidí v pozadí politického chování se vyvarujeme přenosu viny na jakousi amorální entitu a odpovědnost tak stavíme tam, kam skutečně patří. Jakmile si uvědomíme skutečnost, že stát je skupina lidí, z nichž nekouká nic dobrého, měli bychom učinit další krok a podle toho s nimi naložit. Nepadáte na kolena před obyčejným povalečem, tak proč byste se tak měli chovat, je-li přítomen byrokrat? Když si někdo, kdo zastává vysoké postavení v politické hierarchii, najme za vaše peníze halu, aby v ní přednesl projev, nechodte dovnitř. Neúčast posluchačů jej dovede k tomu, že pozná svou nicotnost. Projevy a písemná prohlášení politika jsou určena k ovlivňování vašeho správného názoru na politickou moc. Když je nebudete poslou-

chat ani čist, nebudou na vás mít vliv a politik bude muset svou snahu vzdát. Právě potlesk a patolízalství, kterými odměňujeme politiky, je důkazem naší pokory před jejich mocí, kterou vládnou. Tato jejich moc bude tím menší, čím více budeme tyto osoby přehlížet. Bez jásajících davů nebude žádných přehlídek.

Samotná společenská moc je schopna vrátit vrchní vrstvy politického zlořádu zpět na morální úroveň. Ti lidé, kteří si zachovali úctu sami k sobě a neklesli příliš nízko, odejdou sami a najdou si poctivou práci, zatímco ti zdegenerovaní, kteří zůstanou na svých postech, si budou muset vystačit s tím málem, které lze od nespolupracující veřejnosti sehnat. Pod nejvyšší politickou vrstvou se nalézají miliony služebníků, kterých by nám spíše mělo být líto, než abychom jimi opovrhovali. Asi jen těžko budete odsuzovat člověka, jehož neschopnost jej přivedla ke korytům plným veřejných prostředků. Budete-li mu však dávat najevo, že je to vlastně „chudák“, nezapomeňte mu neustále připomínat, že existuje i vyšší morální úroveň, na které lze žít, čímž mu můžete pomoci se zachránit.

Vládní budovy považujete za márnice (což není ve skutečnosti tak daleko od pravdy). Vstupujete do nich vždy pouze z donucení a nikdy se neponižujete poklonkovaním jejich živému či mrtvému inventáři. Hvězdy na generálských ramenou znamenají pouze to, že takový muž by mohl býval být užitečným členem společnosti. Je vám toho hoča líto, neboť jeho vojenská uniforma dokazuje pouze jeho schopnost se podřizovat. Stupínek, na němž sedí soudce, vyzdvihuje jeho tělo, ale ponižuje jeho ducha a porotní lavice je místem, kde otroci, kterým jsou vypláceny tři dolary za den, vynucují otročká práva. Vážíte si neplatičů daní. Nechodíte k volbám, neboť na to si svého hlasu ceníte až příliš.

Odpovědnost lékaře

Společenská moc spočívá v každém člověku. Podobně jako spatřujete osobní odpovědnost za politické chování, musíte také přijmout osobní odpovědnost za chování společenské. To je vaše práce. O zákonodárci Novákovi máte nevalné mínění nikoli kvůli tomu, že porušil principy nějaké *Společnosti za reformu daní*, jejímž jste členem, ale kvůli jeho hlasování za novou daň, kterou považujete za akt loupeže. Válečného štváče neodsuzuje jakási *Mírová společnost*, ale každý jednotlivý pacifista. Veškeré hodnoty jsou osobní povahy. Spravedlivá společnost, o kterou omezením moci státu usilujete, je společnost, jež jste nedílnou součástí. Vaše snaha o změnu je proto i vaším závazkem.

Že toho sami moc nezvládnete? Že potřebujete nějakou organizaci, než začnete? Jednotlivci myslí, uvažují a jednájí. Organizace slouží pouze jako zástěrka pro ty, kteří nejsou schopni myslet nebo nejsou ochotni jednat dle svých vlastních zásad. Každá organizace nakonec kazí ideál, jenž zprvu přitahoval nové členy, a čím je orga-

nizace mocnější, tím pravděpodobněji tento výsledek nastane. Je tomu tak proto, že organizace tvoří kompromis hodnot jednotlivých členů. Při snaze nalézt životaschopný kompromis se ideálem stává nejmenší společný jmenovatel, který se s rostoucím počtem členů snižuje. Mluvíte-li za sebe, jste silní. Síla společenské moci odpovídá počtu lidí, kteří sdílejí společné ideály. To je však, jak jsem již řekl, záležitostí vzdělávání, a nikoli organizace.

Zkusme společenský ostrakismus. Ten by měl fungovat.

Přeložili Josef Šíma a Dan Šťastný

Poznámka k překladu:

Frank Chodorov ve svém článku *přirozené neodkazuje na časopis TERRA LIBERA, nýbrž reaguje na připomínky čtenářů svého časopisu analysis, pro nějž tento text také v roce 1946 napsal. Vzhledem ke značné podobnosti charakteru jeho časopisu a našeho časopisu jsme si dovolili jeho název nahradit naším.*

Solut@on®

internet na vaší straně

Internet Vám pomůže
zvítězit.

My Vám pomůžeme
s Internetem.

Provozovna společnosti:
Na Křivíně 1, 140 00 Praha 4

Telefon: 61 00 94 00
Paegas +420-605-229389
Eurotel +420-602-767756
Fax: 61 00 94 24
E-mail: info@2s.cz
http://www.2s.cz

Letní univerzita liberálních studií 2001

6. ročník společného projektu

Liberálního institutu a Nadace F. A. Hayeka

se koná v Jindřichově Hradci 24.-30. 6. 2001.

Určeno pro 30-40 vybraných studentů a mladých pedagogů českých a slovenských vysokých škol. Multidisciplinární zaměření - filosofie, historie, právo, ekonomie. Malebná lokalita - středověké gobelínové dílny na břehu Nežárky, špičkoví domácí i zahraniční přednášející, skvělé diskuse, neopakovatelná atmosféra.

Nikde se o principech fungování svobodné společnosti nedozvíte více!

Další informace a přihlášky na www.libinst.cz

Cesta ke svobodné společnosti

25.-27. 8. 2001, zámek Zahrádky u České Lípy

Mezinárodní česko-slovenské kolokvium Cesta ke svobodné společnosti je projekt Liberálního institutu a Nadácie F. A. Hayeka, Bratislava určený pro studenty doktorského studia, mladé vysokoškolské učitele a ostatní příznivce liberálních idejí a přístupů, kteří pracují na dalším rozvoji a aplikaci těchto myšlenek. Účastníci prezentují výsledky svého teoretického výzkumu (výsledky svých PhD. prací, grantových studií apod.) a s ostatními účastníky kolokvia se diskutují implikace předkládaných myšlenek. Kolokvium je určeno pro přibližně 15-20 účastníků a představuje jedinečnou příležitost k získání konstruktivních oponentských stanovisek k pracím a studiím zabývajícím se aplikací liberálních myšlenek na široké spektrum společenských problémů. Jedná se o projekt interdisciplinární, který by měl využít znalostí účastníků v řadě oborů a ukázat použitelnost a sílu liberálních principů pro řešení reálných problémů současné proti-liberálně zaujaté společnosti.

Více na www.libinst.cz

Máte-li zájem pouze o účast bez vlastního příspěvku, kontaktujte josef.sima@libinst.cz

Legislativa versus spravedlnost

Legislativní činnost státu představuje nikdy nekončící proces. Jeho produktem jsou pravidla, která z nějakého důvodu považuje většina populace za *spravedlivá*, jejich porušení za *špatné*, a ty, jež se jejich porušení dopustili, za hodné potrestání. Je však možné, aby univerzální, správná pravidla chování podléhala neustálým změnám? Stát má na legislativní činnost dokonce zřízenou jednu instituci – parlament – jejíž náplní není nic jiného než předchozí pravidla *neustále měnit* a která dokonce považuje své aktivity za tím lepší, čím větší počet takových pravidel se jí za rok změnit (zavést či zrušit) podaří! Neměla by však být pravidla chování nadčasová, nebo přinejmenším poněkud stálejšího charakteru, už třeba kvůli tomu, aby si jich lidé mohli vážít a nepovažovat je za platná pouze do doby, než někoho napadne přijít s jejich novelou? A pakliže se tato pravidla neustále mění, jsou nutně všechna *spravedlivá* a *správná* pouze z toho titulu, že je přijal demokratický parlament?

Odpověď na tuto otázku se nám bude hledat lépe, když si uvědomíme, že velká většina legislativy se vůbec netýká vztahu mezi lidmi, tedy vztahu, který je tou základem příčinou nutnosti existence vůbec *nějakých* pravidel chování. (Kdyby existoval pouze jeden člověk, nemohl by se s jiným dostat do konfliktu, a nebylo by tedy třeba žádných pravidel k jeho řešení.) Nevěnuje se tedy tomu, jak se mají lidé chovat jeden ke druhému, ale zkrátka a pouze tomu, jak se mají chovat (povinnosti a zákazy). Ačkoliv v případě porušení takových pravidel nenalezneme žádnou obět (jako je tomu v případě pravidel upravujících vztahy *mezi* lidmi), je i tak jejich porušení trestáno. Účelem trestu však není nahradit škody způsobené oběti (žádná zde ani není), ale pouze odradit od dalšího porušování pravidel, která si na lidi vymysleli jejich demokratičtí zástupci (kteří jsou někdy paradoxně jedinými, pro něž tato pravidla neplatí!). A tak existuje i legislativa upravující pravidla v konkrétních oblastech lidských aktivit, tam, kde bychom nějaká univerzální pravidla chování ani nečekali.

Vezměme si příklad školství. Dokážeme si snad představit správná pravidla chování v oblasti vzdělávání? Školský zákon sice může detailně definovat a popisovat vzdělávací systém a stanovovat pravidla typu „orgán rozhodne“ či „zástupce je povinen“... Lze však taková pravidla považovat za *správná* a *dobrá*, podobně jako většina lidí považuje například pravidlo „nekrást“ za *správné*? Dle jakých kritérií máme rozhodovat o tom, zda je správné, aby děti chodily „9 let“ do „spádové školy“ a (ne)učily se tam „náboženství“?

Otázka, zda pravidlo „nekrást“ je správné, je smysluplná, neboť v případě chování, které nazýváme krádeží, je nutné, aby existovalo jedno univerzální pravidlo. Není možné, aby se jeden člověk řídil pod-

le pravidla „krást“ a druhý podle „nekrást“, *není* možné říci „ať se každý chová tak, jak chce“, neboť různý postoj k této otázce je neudržitelný: tím, že se někdo rozhodne toto pravidlo (tedy majetek druhých) nerespektovat, jsou porušována práva těch, kteří toto pravidlo (tedy majetek druhých) respektují.

Naproti tomu na otázku, zda pravidlo, že „dítě musí chodit do školy alespoň 9 let“, je správné, žádná odpověď neexistuje. Není totiž vůbec nutné takovéto pravidlo stanovovat, neboť rozhodnutí jednoho člověka toto pravidlo respektovat žádným způsobem druhé neovlivňuje. To, že jedno dítě chodí do školy jen 5 let, nijak nebrání ostatním dětem strávit ve škole třeba 20 let. V tomto případě proto naopak je možné říci „ať se každý chová tak, jak chce“.

Na stanovování a násilným vynucování takových pravidel chování, kterých není k zabránění vzniku konfliktů mezi lidmi třeba, může mít zájem jedině ten, kdo chce plánovat a řídit chování ostatních lidí. To lze vidět i na našem příkladu školství. Všechny děti jsou povinny po určitou minimální dobu chodit do státem schválených škol a učit se státem schváleným a vyžadovaným věcem (což je často z nějakého důvodu považováno za výdobytek civilizace!). Míra unifikace ovšem jakoby plánovalům na ministerstvu školství nepostačovala, a tak se v zájmu odstranění přemíry volnosti chystá „vylepšení tohoto systému“ novelou zákona o několik nových pravidel. Tím nejneuvěřitelnějším z nich je plán *zrušit víceletá gymnázia*, která jsou ministrem školství považována (citujeme) za „nepraktická“, neboť jsou „prospěšná pro příliš málo dětí“ a představují „předčasnou selekci, která je špatná“. Tento záměr prozrazuje, že reformátorům jsou trnem v oku jakékoliv rozdíly mezi lidmi. Inteligentním dětem je tak třeba zabránit, aby se spolčovaly do jednotlivých tříd a škol a postupovaly tak při svém vzdělávání rychleji než jejich méně inteligentní/snaživí vrstevníci. Rozdíly ve vzdělanosti tak údajně budou úspěšně sníženy a spravedlnosti, sociální soudržnosti a maximalizaci společenskému blahobytu tím napomoženo. (Mimořadně, proč nejit potom v potírání „selekce“ dále a zakázat i čtyřletá gymnázia, vysoké školy nebo třeba i samostudium?) I kdyby nebylo možno zpochybňovat myšlenku, že tzv. „integrovat škola“ zvýší průměrnou úroveň vzdělanosti (což činit lze), stále je třeba zkoumat, kde se bere troufalost některých lidí vůbec přijít s návrhem, že bude některým dětem *zákonem znemožněno vzdělávat se!*

Samotná existence školského zákona je projevem sociálního inženýrství. Ptát se, zda jsou pravidla chování v něm obsažená *spravedlivá* (tedy *správná*), je jako ptát se, do jaké míry jsou *spravedlivé* plány na stavbu nějakého domu. Návrh zrušení víceletých gymnázií je však přeci jen výji-

mečný v tom, že překračuje míru, na níž jsou lidé v současné době zvyklí. V případě, že by novela školského zákona byla přijata, stala by se víceletá gymnázia protizákonnými. A tak by se ti, kteří by se mu odmítli podříditi, stali zločinci. Obžaloba by zněla: „v rozporu se zákonem chtěl poskytnout studentům *lepší* vzdělání.“ Co by to muselo být za soudce, který by poslal do vězení rodiče za to, že měli zájem dopřát dětem lepší vzdělání? Považovali by snad i potom lidé takového soudce za vykonavatele *spravedlnosti* a takový zákon za dobrý a hodný dodržování, neboť soudce byl demokraticky jmenován a zákon demokraticky přijat?

Pakliže ne, v což pevně doufáme, potom je zřejmé, že demokratičnost zákonů není ani nutnou ani postačující podmínkou jejich spravedlnosti. Kdyby se lidé této představy zbavili, zjistili by, že drtivá většina legislativy je stejného charakteru jako školský zákon – nic než plány budování (nikoliv domů, ale) společnosti z pera lidí, kteří sami sebe nazývají našimi zástupci. Kež by neslýchaný (ale zcela vážně myšlený) návrh ministra Zemana a jeho úředníků mnoha lidem k pochopení této skutečnosti pomohl...!

Dan Štastný

Předplatné TL na rok 2001

*Jak se stát každý měsíc součástí
TERRA LIBERA?
Předplaťte si zaslání časopisu
TERRA LIBERA.*

Předplatné časopisu TERRA LIBERA na rok 2001 v tištěné podobě doručené na libovolnou adresu v ČR získá ten, kdo uhradí alespoň 0,375 g zlata nebo 150 Kč jedním z následujících způsobů:

- 1) zaplacením v systému e-gold na účet 131844
- 2) platbou v hotovosti na kontaktní adrese TL
- 3) poukázáním daru LI na účet 559461/5100

Všechna čísla roku 2000 lze získat za 0,25 g zlata nebo 100 Kč.

Předplatné elektronické verze TERRA LIBERA ve formátu PDF doručené na jakoukoliv e-mailovou adresu lze získat úhradou minimálně 50 % uvedených částek.

Více o e-gold na www.libinst.cz v sekci TERRA LIBERA.

TERRA LIBERA

je vydávána společností TERRA LIBERA.

Kontaktní adresa:

TL, c/o Liberální institut,
Spálená 51, 110 00 Praha 1
E-mail: TL@libinst.cz

Její vydávání není povoleno
ani schváleno
žádnou státní institucí.